

## АРХІТЕКТУРА БЕЗПЕКИ: ПІДХОДИ ДО КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ

*Досліджено теоретико-методологічні підходи до концептуалізації поняття «архітектура безпеки». Актуальність теми пояснена пошуком Україною стійкої моделі архітектури безпеки, яка б відповідала масштабам зовнішніх загроз та перспективам повоєнної відбудови країни. Розглянуто та підтверджено гіпотезу, що сучасна архітектура безпеки має поєднувати інститути, механізми, політики та цінності. Представлено підходи до вивчення архітектури безпеки з позиції різних методологій (неореалізму, неолиберального інституціоналізму, неоконструктивізму). Архітектура безпеки визначена як сукупність принципів, політик, структур, суб'єктів, котрі визначають, як гарантувати безпеку на певному рівні (глобальному, регіональному, державному, локальному), запобігти можливим ризикам.*

**Ключові слова:** безпека, справедливість, архітектура безпеки, загрози та ризики безпеці, політико-правові цінності, повоєнна відбудова України.

### **Kovalchuk Artur. Security architecture: approaches to conceptualisation**

*Theoretical and methodological approaches to conceptualising the concept of 'security architecture' are examined. The relevance of this topic is demonstrated by Ukraine's search for a sustainable security architecture model that corresponds to the scale of external threats and the prospects for post-war reconstruction in the country. The hypothesis that modern security architecture should combine institutions, mechanisms, policies, and values is considered and confirmed. Various methodological approaches to studying security architecture (neorealism, neoliberal institutionalism and neoconstructivism) are presented. Security architecture is defined as the principles, policies, structures and actors that determine how security is ensured at certain levels (global, regional, national and local) and how possible risks are prevented.*

**Key words:** security, justice, security architecture, threats and risks to security, political and legal values, post-war reconstruction of Ukraine.

**Вступ.** У сучасних умовах безпекова проблематика набуває особливого звучання з огляду на динамічні процеси трансформації світового порядку, невпинне розширення спектра загроз під впливом щораз нових чинників. Збройні конфлікти, кібератаки, гібридні війни, енергетична бідність, кліматичні зміни, гуманітарні кризи, виклики, зумовлені ШІ, глобальне погіршення якості демократії тощо створюють нову реальність. За такої ситуації питання забезпечення безпеки на різних рівнях та у різних сферах стають визначальними для поступу держави, суспільства, кожної особи. Для України проблематика архітектури безпеки значуща через пошук стійкої її моделі, яка б сприяла завершенню війни, подальшій повоєнній відбудові та убезпеченню від повторення зовнішньої агресії.

Концептуалізація архітектури безпеки є актуальним завданням як у науковому, так і практичному вимірах. Розуміння конфігурації архітектури безпеки закладає підґрунтя для розуміння закономірностей функціонування безпекової сфери як політико-інституційного утворення, що ґрунтується на певних цінностях і нормативних засадах, однак піддається одночасному впливу різних чинників. За нашою гіпотезою, сучасна архітектура безпеки на усіх її рівнях та в усіх сферах життєдіяльності має поєднувати інститути, механізми, політики та цінності.

**Мета статті** – концептуалізація поняття «архітектура безпеки», конструювання його авторського тлумачення. Реалізація цієї мети ґрунтується на основі завдань: 1) вивчення наявних дослідницьких підходів у сфері політичної науки, безпекознавства, міжнародних відносин щодо змісту та природи архітектури безпеки; 2) аналізу поточних процесів у безпековій сфері, які динамічно видозмінюють уявлення про те, якою є/має бути ця архітектура і чи відповідна вона масштабам викликів, їх характеру.

**Стан розробки проблеми.** Попри часте використання словосполучення «архітектура безпеки» в політологічному, безпекознавчому та політичному дискурсах це поняття нечасто отримує концептуальне трактування науковців. Одним із небагатьох досліджень є науковий доробок шведського політолога-міжнародника А. Гайд-Прайса [1], однак це дослідження не враховує динаміки останнього десятиліття, але цінне концептуальними підходами автора. Чеські учені О. Дітріх та М. Лариш [2] поставили питання

про те, як російська агресія щодо України змінюватиме архітектуру європейської безпеки; дослідники приділили увагу теоретико-методологічній концептуалізації поняття «архітектура безпеки».

Українські учені оперують поняттями «архітектура європейської безпеки» (А. Гетьман та І. Яковюк [3]; О. Полторацький [4]; Т. Сидорук, А. Шуляк, В. Павлюк [5]), «світова архітектура безпеки» (В. Пермінов, А. Валуєв [6]), «трансформація архітектури міжнародної безпеки» (А. Гриценко, О. Житник) [7], «нова архітектура міжнародної безпеки» (А. Бузаров) [8], «архітектура регіональної безпеки» (В. Мицик, С. Горovenко) [9] і т. ін. Тематиці присвячені відповідні науково-практичні конференції, наприклад «Нова архітектура безпекового середовища України» (Харків, 23.12.2022 р.) [10]. Розпочаті дослідження, в яких концепт безпеки пов'язаний з перспективою повоєнного розвитку України, її відбудовою. Зокрема, В. Орлов ставить питання про повоєнну архітектуру безпеки громад [12]. Інституції ЄС також оперують поняттям «security architecture» [11].

**Методи дослідження.** Архітектура безпеки може вивчатися з позиції кількох методологічних підходів, зокрема неореалізму, неоліберального інституціоналізму, неоконструктивізму. Вони достатньо повно відображають структурний, інституційний та соціальний виміри безпеки відповідно і є базовими теоретичними рамками аналізу.

Отже, з позиції неореалізму архітектура безпеки відбиває баланс сил між державами. Основою є стримування, союзи, сфери впливу, військова міць. Прикладами є система НАТО, ядерне стримування під час «холодної» війни і т. ін. Натомість із позиції неоліберального інституціоналізму архітектура безпеки є мережею інститутів, норм і правил, які мають завданням запобігати та розв'язувати наявні безпекові проблеми через різні форми співпраці, вибудовування взаємозалежностей, колективні формати реагування тощо. Попри критику через низьку ефективність у питаннях гарантування безпеки сюди можна віднести ООН, ОБСЄ та ін. Також сюди відносять міжнародні режими, як-от: нерозповсюдження ядерної зброї, міжнародного судноплавства; їх стійкість сильно підривається недемократичними державами-порушниками міжнародного права. Якщо ж аналізувати архітектуру безпеки з позиції неоконструктивізму, то акцент робиться на ідеях, ідентичностях і спіль-

ному розумінні загроз. Архітектура безпеки формується не лише через інституції, а й через чіткі уявлення про безпеку та загрозу. Прикладом є спільна політика безпеки та оборони ЄС, яка ґрунтується на близьких цінностях і політичній ідентичності, хоч упродовж останнього десятиліття неодноразово держави-члени ЄС демонстрували фактичні відмінності у цінностях.

**Виклад основного матеріалу.** Безпека – це багаторівнева система, яка охоплює різні сфери життя суспільства та держави, суб'єктів із різними можливостями впливу. Її підтримання здійснюється на кількох рівнях – від глобального до локального. Кожен із цих рівнів цієї конструкції має свої завдання, суб'єктів, інструменти і т. ін. Образне уподібнення багаторівневості системи безпеки до архітектури певної споруди підводить до виправданості оперування поняттям «архітектура безпеки».

Поняття «архітектури безпеки» нині є важливою частиною як академічних, так і політичних дискурсів. Воно найчастіше привертає увагу, коли чинний міжнародний чи регіональний порядок демонтується, зазнає істотних змін. Такими чинниками змін останніми десятиліттями були: «оксамитові революції» та крах СРСР (1989-1991 рр.); терористичні акти 11.09.2001 р., глобальна фінансова криза (2008 р.), Арабська весна (2010-2012 рр.), російська анексія Криму (2014 р.) й подальша російська збройна агресія; початок європейської міграційної кризи (2015 р.); повномасштабне російське вторгнення в Україну (2022 р.), вторгнення угруповання ХАМАС в Ізраїль (07.10.2023 р.) та ін.

Архітектура – це завше щось спроектоване [2]. Це конструкція, яка не є ні самоорганізована, ні самовідтворювана, а створена за певних умов, що впливають із конкретної безпекової ситуації. Архітектура безпеки є досить динамічною конструкцією, часто нестійкою. Її зазвичай колективно формує система акторів та комплекс обставин. У певні історичні моменти на неї здійснюють сильний вплив, прагнуть змінити. Не завжди архітектура безпеки є збалансованою на практиці; радше в умовах великої кількості різних викликів її стійкість зазнає впливу, що посилює ризики її демонтажу. Архітектура безпеки завжди має практичну спрямованість, як-от захист активів, населення, території, інформаційного простору і т. ін.

Про архітектуру безпеки можна говорити як про певний організм, від злагодженого функціонування кожного елемента якого й залежить власне безпека. Цей термін концептуально присутній у різних науках – політичній, безпекознавстві, міжнародних відносин, екології, енергетиці, демографії. У сучасному політологічному дискурсі концепт «архітектура безпеки» найчастіше представлений як сукупність усього (суб'єкти, правові норми, інститути тощо), що спрямоване на мінімізацію вразливості системи безпеки та підвищує її стійкість до різних ризиків, тобто йдеться про резилентність.

Архітектура безпеки як комплексне поняття охоплює різні пов'язані з безпекою системи та підсистеми, процеси та стратегії, що використовуються для захисту всіх сфер функціонування міжнародної спільноти, держав, спільнот від широкого комплексу загроз. Вона відіграє визначальну роль у створенні стратегій, політик і стандартів для захисту від різних ризиків. Розуміння архітектури безпеки і того, що становить загрозу для її стійкості, уможливорює об'єктивний аналіз наявного та потенційного ландшафту загроз, а також підготовку до реагування на них. Важливість чіткого уявлення про архітектуру безпеки на тому чи іншому рівні випливає з того, що збої в одній сфері (ланці) можуть мати каскадні наслідки для інших, порушуючи стійкість політичної, фінансової, соціальної, екологічної, етнокультурної та інших систем, бізнес-процесів і т. ін.

Архітектура безпеки, за нашою оцінкою, виступає сукупністю інституційних, нормативно-правових, військово-політичних, економічних і технологічних, інформаційно-комунікаційних та інших структур, механізмів та відносин, які формують і підтримують систему забезпечення безпеки держав, регіонів або міжнародної системи загалом, визначаючи правила, принципи, баланс сил і механізми реагування на загрози. Уся архітектура спирається на певну ціннісну основу, яка й визначає її конфігурацію, характер. Інакше кажучи, це структурна модель організації безпеки у певному просторі, яка визначає: хто є гарантами безпеки, які інституції забезпечують її підтримку, які норми та інструменти регулюють взаємодію між суб'єктами безпеки.

Інституційний рівень охоплює міжнародні та регіональні організації, договірно-правові режими безпеки, механізми врегулю-

вання конфліктів. Нормативно-правовий рівень включає норми та принципи права (міжнародного, національного), правила взаємодії держав і недержавних акторів у сфері безпеки. Політичний та військово-стратегічний рівень комплексно включає системи безпекових союзів і партнерств, різноманітні інструменти реагування на кризи. Економічний рівень архітектури безпеки пов'язаний із механізмами санкцій як інструментом тиску; запобіганням економічним кризам; координацією політик для уникнення глобальних криз, фінансових спекуляцій, економічних воєн; контролем за стратегічними ресурсами (енергоресурси, критичні метали та мінерали і т. ін.); зменшенням залежності від монопольних постачальників (що особливо актуально в енергетичній сфері). Технологічний рівень архітектури безпеки пов'язаний із цифровими технологіями, стрімким розвитком машинного інтелекту. Інформаційно-комунікаційний рівень архітектури безпеки пов'язаний із кібербезпекою, цифровою стійкістю, урегулюванням ШІ та ін. Ціннісне підґрунтя архітектури безпеки об'єднує усіх акторів довкола спільної ідентичності, бачення миру та безпеки, безпекових наративів.

Зауважимо, що ємність поняття «архітектура безпеки» (широта, багаторівневність, комплексність) ускладнює аналіз цього концепту. Означення нами архітектури безпеки як «ємної» означає, що вона: 1) включає різні типи безпеки (військову, політичну, економічну, інформаційну, енергетичну та ін.); 2) діє на різних рівнях (глобальному, регіональному, національному, локальному); 3) охоплює велику кількість акторів (міжнародні організації, держави, НУО, бізнес, ЗМІ тощо).

Основними елементами архітектури безпеки виступають:

- 1) суб'єкти: міжнародні організації, регіональні союзи держав, держави, недержавні суб'єкти, приватний сектор;
- 2) норми (міжнародного та національного права) і принципи (суверенітету, непорушності кордонів та територіальної цілісності, невтручання у внутрішні справи, колективної безпеки, міжнародної відповідальності за безпеку, сталий розвиток та ін.);
- 3) інститути та механізми: системи колективної оборони, угоди про контроль над озброєннями, дипломатичні формати, місії спостереження, національна розвідка, кібербезпека тощо;

4) процедури взаємодії: як саме координуються дії акторів, ухвалюються рішення, розподіляються ресурси й відповідальність. Це стосується різних рівнів – глобального (наприклад, ООН), регіонального (приміром Європейський Союз, Африканський Союз), національного (системи національної безпеки кожної з держав), секторального (в окремо взятих сферах безпеки).

Архітектура безпеки не лише описує, як побудована система безпеки, але і як вона функціонує, як реагує на виклики. Тобто як забезпечуються баланс сил, довіра, превенція конфліктів, реагування на загрози й відновлення стабільності. Відтак архітектура безпеки є складною конструкцією взаємозалежних інститутів, норм і механізмів, що формують середовище, в якому здійснюється управління ризиками, загрозами та конфліктами з метою збереження стабільності, миру. Очевидно, що ця архітектура не завжди є стійкою конструкцією й ослаблюється численними викликами, ризиками. Нині доречно виходити з того факту, що архітектура безпеки зазнає впливу багатьох чинників, які знижують її ефективність. Сучасна архітектура міжнародної безпеки зазнає поступової ерозії під впливом комплексу загроз, що трансформували традиційні уявлення про стабільність, суверенітет і механізми колективної безпеки. Очевидно, що архітектура безпеки нині переосмислюється, щоб реагувати на нові виклики, яких не було раніше (після Другої світової війни).

Важливо, що аналізувати архітектуру безпеки потрібно не лише на наддержавних рівнях (глобальному, регіональному), а й на внутрішньодержавному та локальному. Зокрема, на рівні окремо взятої держави архітектура безпеки включає, за нашою оцінкою, п'ять основних рівнів: зовнішній, національний, регіональний (місцевий), суспільний та індивідуальний. Вони включають:

– зовнішній (міжнародний) рівень: участь держави у системах колективної безпеки, безпекових союзах; долучення до угод про гарантії безпеки; проведення спільної санкційної політики щодо держав-агресорів; участь у глобальних угодах щодо боротьби з тероризмом, ядерною зброєю, кіберзлочинністю і т. ін.;

– національний рівень: захист держави від зовнішньої агресії; боротьба з тероризмом, шпигунством, диверсіями; захист критичної інфраструктури від кібератак; диверсифікація джерел енер-

гії; правове урегулювання законодавчим органом питань, пов'язаних з безпекою;

– регіональний (місцевий) рівень: реалізація безпекових заходів на території областей, міст, громад, наприклад, екологічний моніторинг, місцеві програми цивільного захисту, розширення мереж відеоспостереження у громадах для підвищення громадської безпеки;

– суспільний рівень архітектури безпеки передбачає участь громадянського суспільства, медіа, бізнесу в зміцненні стійкості системи національної безпеки, наприклад, проведення освітніх кампаній із медіаграмотності, громадський контроль за діяльністю влади та антикорупційні ініціативи;

– індивідуальний (персональний) рівень проявляється в розумінні змісту безпеки, готовності громадян діяти відповідально співвідносно конкретним загрозам безпеці. Прикладами може бути інформаційна протидія фейкам і дезінформації у соціальних мережах, кібергігієна, дотримання визначених правил під час оголошених небезпек, реагування на надзвичайні ситуації відповідно до інструкцій уповноважених інституцій.

Відтак у межах кожного з вказаних п'яти рівнів наявні окремі види безпеки, які виступають елементами безпекової архітектури. Проілюструємо прикладом енергетичної безпеки – сфери, що нині чутлива з огляду на висхідну тенденцію до вепонізації енергії. На міжнародному рівні енергетична безпека проявляється у міжнародній співпраці для запобігання енергетичному шантажу та дефіциту, зменшенні залежності одних держав від інших, здійсненні сучасного енергетичного переходу до чистих джерел енергії. На національному рівні це створення стабільних енергосистем у межах кожної країни; недопущення дефіциту енергоресурсів; диверсифікація джерел енергії, інвестування в зелену енергетику; належний захист критичної енергетичної інфраструктури; наявність стратегічних енергетичних резервів. На регіональному (місцевому) рівні – реалізація місцевих програм енергоощадності (утеплення будинків, модернізація тепломереж), будівництво локальних електростанцій (сонячних, біогазових, вітрових). На суспільному рівні – участь бізнесу, НУО у розвитку енергетичної незалежності; розвиток публічно-приватного партнерства в енергетичній сфері. Наприклад, реалізація громадських ініціатив з енергозбереження,

бізнес-проекти у сфері зеленої енергетики (встановлення сонячних панелей, теплових pomp), просвітницькі ініціативи (курси з енергоменеджменту, енергоефективності тощо). На індивідуальному рівні енергетична безпека проявляється у характеристиках кожної особи як споживача: використання енергоощадних приладів і LED-освітлення, встановлення власних сонячних панелей, раціональне споживання енергії, участь у програмах кредитування на енергоефективні матеріали та обладнання для індивідуального житла і т. ін.

Коли йдеться про держави, які не є в стані війни чи повоєнної відбудови, то локальна архітектура безпеки для них полягає насамперед у запобіганні різним поточним викликам (наприклад, протидія злочинності); для цього розбудовуються т. зв. «розумні міста» через відповідні новітні технології, машинний інтелект [13]. Ці тенденції мають висхідну динаміку як у демократичних, так і в недемократичних державах, хоча цілі відрізняються. Однак для України під час повоєнної відбудови локальний рівень архітектури безпеки матиме велике значення. Це зумовлене тим, що кожна локація на території повоєнної України матиме особливий шлях трансформації на безпечне середовище через різні наслідки російської збройної агресії. На одних територіях першочерговим буде розмінування, інших – відновлення водопостачання та каналізації, відбудова зруйнованої енергетичної інфраструктури, доріг і т. ін. Також особливе значення матимуть локальні неурядові актори, бізнес, позаяк вони виступатимуть рушійною силою процесів повоєнної відбудови. Вважаємо, що локальний рівень архітектури безпеки має перспективу стати критичним елементом відновлення та стійкості усєї держави. Локальна архітектура повоєнної безпеки для України має стати мережею стійких громад, здатних реагувати на безпекові загрози на місцях і ефективно взаємодіяти в цих процесах з інститутами державами, міжнародними акторами.

**Висновки.** У політологічному контексті «архітектура безпеки» охоплює норми, відносини, інститути, союзи та різні кооперації між суб'єктами (наддержавними, державними, недержавними) для забезпечення безпеки. Ми позиціонуємо архітектуру безпеки як систему принципів, інститутів, механізмів і взаємозв'язків, що визначають, як підтримується, зміцнюється безпека на різних рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному), в

різних сферах життєдіяльності (демографічній, інформаційній, енергетичній, екологічній, економічній, соціальній та ін.), а також цінності, які визначають характер цих процесів. Архітектура безпеки виступає структурно-інституційною та ціннісною моделлю організації безпеки, яка включає сукупність акторів (наддержавних, державних і недержавних), норм, угод, інструментів, процесів та цінностей. Завданням архітектури безпеки є як виконання превентивних функцій у безпековій сфері, так і реагування на конкретні загрози.

Ціннісний фундамент архітектури безпеки визначально впливає на усі інші її характеристики. Ціннісна основа архітектури безпеки формує рамку для легітимації владних рішень і визначає, які загрози вважаються критичними, які інструменти – прийнятними для реагування на ці загрози. Саме тому конфігурація безпекової архітектури відображає не лише систему інституцій, а й панівну систему цінностей, що структурує політичний простір і впливає на моделі взаємодії з питань підтримання безпеки.

1. Hyde-Price A. Europe's changing security architecture. *Strategie und Sicherheit*. 2014. № 1. P. 103-114. DOI:10.7767/sus-2014-0111 2. Dityrch O., Laryš M. What can European security architecture look like in the wake of Russia's war on Ukraine? *European Security*. 2024. № 34 (1). P. 44-64. DOI: 10.1080/09662839.2024.2347221 3. Архітектура європейської безпеки: історія становлення і розвитку: монографія: у 2 ч. / А. Гетьман, І. Яковюк, Д. Бойчук та ін.; за наук. ред. А. Гетьмана, І. Яковюка. Харків: Право, 2020. 4. Полторацький О. Архітектура європейської безпеки в контексті формування сучасного трансатлантичного безпекового простору. *Економічний часопис-XXI*. 2011. № 3-4. С. 28-31. 5. Сидорук Т., Шуляк А., Павлюк В. Трансформації в архітектурі європейської безпеки під впливом російсько-української війни. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2022. № 3 (14). С. 60-72. 6. Пермінов В., Валуєв А. Загрози та виклики сучасної світової архітектури безпеки та роль НАТО. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2023. Т. 15. № 1. С. 179-188. 7. Житник О., Гриценко А. Вплив трансформації архітектури міжнародної безпеки на формування нового світового порядку: концепція управління майбутнім. *Право та державне управління*. 2019. № 2 (35). Т. 1. С. 181-190. 8. Бузаров А. Результати «Рамштайна» для контурів нової архітектури міжнародної безпеки. *Грані*. 2024. № 27 (6). Р. 21-28. 9. Мицик В., Горovenko С. Участь України у створення нової архітектури регіональної безпеки у сфері захисту прав людини. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Сер. Міжнародні відно-

сини. 2021. № 54 (2). С. 77-84. **10.** Нова архітектура безпекового середовища України: зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 23 грудня, 2022 р.). Харків: Юрайт, 2022. 196 с. **11.** Anghel S., Damen M.G.H. The future European security architecture. European Parliament. URL: [https://www.europarl.europa.eu/Reg\\_Data/etudes/STUD/2025/765785/EPRS\\_STU\(2025\)765785\\_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/Reg_Data/etudes/STUD/2025/765785/EPRS_STU(2025)765785_EN.pdf). **12.** Орлов В. Повоєнна архітектура безпеки громад. *Візії майбутнього: конституційний вимір повоєнного відновлення України та європейської інтеграції*: зб. матер. і тез II Маріупольського конституційного форуму (м. Київ, 6 жовтня 2023 р.). Київ: ВАІТЕ, 2023. С. 118-121. **13.** Schuilenburg M., Peeters R. Smart Cities and the Architecture of Security: Pastoral Power and the Scripted Design of Public Space. *City, Territory and Architecture*. 2018. № 5, article 13.

### References

**1.** Hyde-Price A. Europe's changing security architecture. *Strategie und Sicherheit*. 2014. № 1. P. 103-114. DOI:10.7767/sus-2014-0111 **2.** Ditych O., Laryš M. What can European security architecture look like in the wake of Russia's war on Ukraine? *European Security*. 2024. № 34 (1). P. 44-64. DOI: 10.1080/09662839.2024.2347221 **3.** The Architecture of European Security: History of Formation and Development: monograph: in 2 parts / A. Getman, I. Yakovuk, D. Boichuk, et al.; eds. by A. Getman, I. Yakovuk. Kharkiv: Pravo, 2020. **4.** Poltoratsky O. European Security Architecture in the Context of the Formation of the Present Transatlantic Security Area Development. *Economic Journal-XXI*. 2011. № 3-4. P. 28-31. **5.** Sydoruk T., Shuliak A., Pavliuk V. Transformations in Architecture of European Security Under the Influence of the Russian-Ukrainian War. *International Relations, Public Communications and Regional Studies*. 2022. № 3 (14). P. 60-72. **6.** Perminov V., Valuev A. Threats and Challenges of the Modern Global Security Architecture and the Role of NATO. *Philosophy and Political Science in the Context of Modern Culture*. 2023. № 15 (1). P. 179-188. **7.** Zhytnyk O., Hrytsenko A. The Influence of International Security Architecture Transformation on State National Security Policy-Making Under the Conditions of a New World Order Shaping: Future Management Concept. *Law and Public Administration*. 2019. № 2 (35). Vol. 1. P. 181-190. **8.** Buzarov A. Ramstein Results for the Outlines of a New International Security Architecture. *Grani*. 2024. № 27 (6). P. 21-28. **9.** Mitsik V., Horovenko S. Ukraine's Engagement in the Establishment of a New Regional Security Framework in Human Rights. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. International Relations*. 2021. № 54 (2). P. 77-84. **10.** New Architecture of Ukraine's Security Environment: Collection of Abstracts from the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference (Kharkiv, 23 December 2022). Kharkiv: Yurait, 2022. 196 p. **11.** Anghel S., Damen M.G.H. The Future European Security Architecture. European Parliament. URL: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS\\_STU\(2025\)765785](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU(2025)765785) **12.** Orlov V. Postwar Architecture of Community Security. *Visions of the Future: The Constitutional Dimension of Ukraine's Postwar Recovery and*

*European Integration: Collection of Materials and Theses from the Second Mariupol Constitutional Forum (Kyiv, October 6, 2023).* Kyiv: VAITE, 2023. P. 118-121. **13.** Schuilenburg M., Peeters R. Smart Cities and the Architecture of Security: Pastoral Power and the Scripted Design of Public Space. *City, Territory and Architecture.* 2018. № 5, article 13.

**Kovalchuk Artur. Security architecture: approaches to conceptualisation**

Theoretical and methodological approaches to conceptualising the concept of ‘security architecture’ are examined. The relevance of this topic is demonstrated by Ukraine’s search for a sustainable security architecture model that corresponds to the scale of external threats and the prospects for post-war reconstruction in the country. The hypothesis that modern security architecture should combine institutions, mechanisms, policies, and values is considered and confirmed. Various methodological approaches to studying security architecture (neorealism, neoliberal institutionalism and neoconstructivism) are presented. Security architecture is defined as the principles, policies, structures and actors that determine how security is ensured at certain levels (global, regional, national and local) and how possible risks are prevented (the preventive function). It is noted that the effectiveness of security architecture hinges on its capacity to mitigate the vulnerability of various security systems and bolster their resilience in the face of challenges and risks. Security architecture is emphasised as a structural, institutional and value-based model of security organisation that includes a set of actors (supra-state, state and non-state), as well as norms, agreements, instruments, mechanisms and values. Security architecture is defined as implementing both preventive functions in the security sphere and responses to specific threats. The author highlights the importance of values in ensuring the resilience of security architecture. They note that prevailing political and legal values have a decisive influence on the characteristics of security architecture. The author argues that the value basis of security architecture provides a framework for legitimising government decisions, determining which threats are critical and which instruments are acceptable for responding to them. This is why the configuration of security architecture reflects not only the system of institutions, but also the prevailing system of values that structures the political space and influences interaction models on security issues.

**Key words:** security, justice, security architecture, threats and risks to security, political and legal values, post-war reconstruction of Ukraine.